

پیشگفتار

مدیریت و رهبری با عمر جوامع بشری قرین بوده است و از قبل از کشف تاریخ تاکنون رهبری نقش حیاتی خویش را در مدیریت جامعه ایفا کرده و می‌کند. بدین ترتیب، مدیریت و رهبری، هنر و تجربه قدیمی است که ضرورت آن همچنان باقی است. این ضرورت برای جامعه روستایی ایران که در حال گذر بوده و با تغییرات اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی و حتی بوم‌شناختی مواجه است، بیش از پیش احساس می‌شود تا تغییرات برنامه‌ریزی شده را با توجه به تحولات جهانی (محیط خارجی) و تحولات سرزمینی (محیط داخلی) در جهت نهادینه کردن حق توسعه‌یافتگی انسانها و مکانها (عدالت انسانی و مکانی) ساماندهی کند. در واقع ضرورت مدیریت روستایی برای نهادینه کردن نظام ارتباطات میان تصمیم‌گیران و سازوکارهای دولتی و مردمی از یک‌سو و ارتباط میان مردم شهر و روستا و توده‌های مردم روستایی با یکدیگر از سوی دیگر به منظور دستیابی به هدفهای تغییرات اجتماعی، اقتصادی، بوم‌شناختی و اثربخشی برنامه‌های اجرایی برای توسعه و تغییرات برنامه‌ریزی شده بر هیچ یک از صاحب‌نظران مسائل روستایی و توسعه و برنامه‌ریزی روستایی پنهان نیست؛ چرا که یکی از عوامل موفقیت در فرایندهای برنامه‌های توسعه قلمداد می‌شود و تضمین‌کننده نهادینه کردن مشارکت مردم در فرایند برنامه‌ریزی است.

در این مجموعه که شامل چهار فصل است، تلاش شده است در فصل نخست با تعریف مدیریت و مدیریت روستایی و رهبری روستایی، تفاوت‌های این دو مفهوم بررسی شود. در فصل دوم نظریه‌ها، رویکردها و سبک‌های رهبری در روستا مورد بحث قرار می‌گیرد. در فصل سوم رابطه توسعه روستایی و مدیریت و رهبری فراگیر

به بحث گذاشته می‌شود و سرانجام در فصل چهارم، چهارچوب برنامه‌ریزی محلی در مدیریت روستایی ترسیم می‌شود.

مطالعه فصول چهارگانه این تفکر را تقویت می‌کند که امروزه مدیریت روستایی با رویکرد و پارادایم (الگو، سرمشق) توسعه پایدار روستایی همراه است تا فرایند برنامه‌ریزیها را در مناطق روستایی به وسیله مردم و از طریق تسهیل‌گری دیگر عاملان توسعه یعنی نهادهای دولتی، سازمانهای مردمی، نهادهای علمی - تحقیقاتی تحقق بخشد و حق توسعه‌یافتگی انسانها و مکانها را نهادینه کند.

بدین‌سان انتظار بر این است که این نگاه جدید به مقوله مدیریت روستایی به وسیله محققان، اندیشمندان رشته‌های علمی مدیریت، برنامه‌ریزی روستایی، توسعه روستایی، اقتصاد کشاورزی، اقتصاد توسعه، جامعه‌شناسی توسعه، جغرافیای روستایی، ترویج کشاورزی و دیگر رشته‌های مرتبط نقد شود تا در پرتو آن، راه کمال علم مدیریت روستایی بیش از پیش فراهم گردد.

در اینجا بر خود لازم می‌دانم از مسئولان و دست‌اندرکاران سازمان سمت، به ویژه ریاست محترم آن، جناب آقای دکتر احمد احمدی و نیز از مدیر محترم گروه جغرافیا خانم دکتر پروانه شاه‌حسینی، و خانم مژگان امیری پریان برای ویرایش فنی و بازخوانی کتاب تشکر کنم.

عبدالرضا رکن‌الدین افتخاری

عضو هیئت علمی دانشگاه تربیت مدرس